

Radionice za roditelje

1. radionica za roditelje: Internet

Mi zagovaramo ideju skupine roditelja s različitim iskustvom u poznavanju informatičke tehnologije. Na taj način roditelji imaju priliku učiti jedni od drugih, podijeliti svoja iskustva i vidjeti kako drugi roditelji (koji imaju različito iskustvo) gledaju na fenomen interneta.

Cilj:

- Podučiti roditelje i približiti im što je internet, kako se koristiti njime, koje mogućnosti nudi.
- Upoznati roditelje s prednostima i pozitivnim stranama interneta (s posebnim naglaskom na zabavu i druženje s vršnjacima, upoznavanje novih ljudi).
- Osvijestiti koja su rizična ponašanja i potencijalno opasne situacije s kojima se djeca mogu susreti koristeći se internetom.
- Približiti roditeljima zbog čega je internet koristan i važan djeci.

Trajanje radionice: 60 minuta

Potreban materijal: papiri formata A3, *flip chart* papiri, markeri, flomasteri, PowerPoint prezentacija i LCD projektor s računalom

Napomena razrednici:

Za svaku aktivnost predvidjeli smo i odredili vrijeme koje nam se činilo potrebnim za izvedbu, međutim, koliko će se vremena potrošiti na određene aktivnosti, tehničke informacije i raspravu, svakako ovisi i o predznanju i iskustvu roditelja o internetu. Također, mislimo da je važnije ostaviti dovoljno vremena, temeljito raspraviti i dati važnost svim promišljanjima i pitanjima roditelja negoli zadržati predviđenu vremensku strukturu pod cijenu površno izvedene rasprave.

Iskustva u primjeni radionica s roditeljima u pilot - primjeni bila su vrlo različita, što je u značajnoj mjeri bilo određeno iskustvom koje sami roditelji imaju u poznavanju i korištenju informatičke tehnologije. Tako su nekim roditeljima prezentirani sadržaji bili poznati i spori, a nekima prilično nerazumljivi, prebrzi i izazvali su određeni zazor. Nije moguće napraviti standardizirane radionice koje će odgovarati svim roditeljima u tako širokom rasponu znanja i iskustva s internetom. U pilot - primjeni neki su učitelji sugerirali da podijelimo roditelje na one iskusne i spretne i one manje iskusne po pitanju interneta te da način rada, sadržaj i vrijeme prilagodimo pojedinoj skupini, nadajući se da ćemo time bolje zadovoljiti specifične potrebe roditelja. Kao što smo već napisali u uvodnome dijelu priručnika, školi prepuštamo odluku kako će provesti radionice s roditeljima. Mi zagovaramo ideju skupine roditelja s različitim iskustvom u poznavanju i korištenju informatičke tehnologije. Na taj način roditelji imaju priliku učiti jedni od drugih, čuti na koji se način drugi roditelji nose s izazovima koje internet i moderna tehnologija donose, podijeliti svoja iskustva i vidjeti kako drugi roditelji (koji imaju različito iskustvo) gledaju na fenomen interneta i promjene

koje unosi u našu komunikaciju s okolinom, a time i u roditeljstvo. I svakako želimo naglasiti da ovo nije informatički tečaj i nije cilj naučiti roditelje kako se služiti internetom i učiniti ih informatički pismenijima (u doslovnom smislu). Nama je najvažniji cilj "otvoriti prozor" u internetski svijet i potaknuti roditelje na promišljanje, osvještavanje i dijeljenje iskustva kako bi bili veća podrška djeci i osjećali se kompetentnije u svojoj ulozi roditelja.

Poneka učiteljica koja je sudjelovala u pilot - primjeni podijelila je s nama brigu i strah da se neće snaći ako netko od roditelja postavi pitanje na koje neće znati odgovoriti, posebno ono tehničke prirode. Ukoliko imate grupu roditelja koja je šarolika po informatičkom znanju i iskustvu, možete pozvati roditelje da vam pomognu pronaći odgovor, pojašne određeni pojam ili podijele svoje iskustvo i stavove s ostalima.

Željeli bismo još upozoriti da su neki roditelji smatrali da škola ulazi u prostor privatnosti djece kad se bavi njihovim ponašanjem u elektroničkim medijima. Moguće je da će neki roditelji govoriti o tome kako je internet skup. Ovakve reakcije roditelja je važno prepoznati kao obrambeni mehanizam (nešto u stilu "ne vidim, ne čujem, ne znam, pa taj problem i ne postoji"), na koji u konačnici roditelji imaju potpuno pravo, međutim ne dopustite da vas to obeshrabri. Pokažite svoj stav koji govori: "Mi znamo da se događaju problemi u virtualnom svijetu i znamo da je važno govoriti o tome", a u zastupanju toga stava pomoći će vam vaše iskustvo, situacije s kojima se susrećete u svakodnevnom radu s djecom i mladima, rezultati istraživanja i drugo. Roditelji i odrasli često se osjećaju vrlo nemoćno i nekompetentno kada su u pitanju internet, mobiteli i druge suvremene tehnologije. Misle da djeca znaju više o tome i jednim dijelom su u tome u pravu. Iako djeca bolje poznaju tehnologiju i puno su spontanija u njezinu korištenju, roditelji i odrasli posjeduju mudrost i životno iskustvo.

U nastavku iznosimo još nekoliko dobrih i valjanih argumenata i razloga zbog kojih je važno da se škola bavi prevencijom elektroničkog uznemiravanja i zlostavljanja, a koje možete podijeliti s roditeljima.

Ključno je osvijestiti da je zadaća škole uključiti se u odgoj djece za elektroničke medije, a onda i prevenciju elektroničkoga nasilja. Kad su u pitanju elektronički mediji, škola se nalazi u neobičnoj situaciji, jer učenici znaju o tim medijima mnogo više nego njihovi učitelji i roditelji, jednostavno zato što su to mediji dječjeg vremena, a ne vremena odraslih. S druge strane učitelji i roditelji mudriji su, oprezniji i promišljeniji, pa je važno tu mudrost prenijeti na djecu i poučiti ih kako se koristiti elektroničkim medijima i biti sigurni krećući se njima. Dakle, ovdje se radi o potrebi odgoja djece za kretanje novim medijima i otuda zadaća i škole i roditelja da se bave odgojem za medije. Drugi važan razlog zbog kojeg školi pripada zadaća prevencije i brige oko elektroničkog nasilja, bez obzira na to što se ono događa u virtualnom svijetu, leži u činjenici da ta djeca koju oni obrazuju i odgajaju u školi možda čine nasilje ili pasivno sudjeluju u njemu ili trpe nasilje, pa je važno reagirati i pokazati da nismo ravnodušni u odnosu na to što im se događa u životu niti na nasilje kao pojavu, nego smo spremni dati im podršku kako bi pronašli ispravnije i nenasilne načine komuniciranja. Treći razlog leži u činjenici da je granica između virtualnog svijeta, dohvatljivog elektroničkim sredstvima, i fizičkog svijeta vrlo tanka jer se neka komunikacija koja počne u virtualnome svijetu često nastavlja u fizičkom i obrnuto. Dakle, interakcije u virtualnom svijetu utječu i na interakcije i odnose i u realnom svijetu.

Uvod: Razrednica pozdravi roditelje, zahvali im što su se odazvali pozivu i još jednom ponovi obavijest, koja se nalazila u pozivu, kako se škola kao posebni dodatni dio UNICEF-ovih aktivnosti na prevenciji nasilja i zlostavljanja odlučila pozabaviti i uznemiravanjem i nasiljem putem mobitela i

interneta jer je ono u porastu i škola se već susrela s nekoliko takvih slučajeva. Ovdje razrednica može u kratkim crtama ispričati nekoliko stvarnih slučajeva koji su se dogodili među školskom djecom i/ili dodati nekoliko primjera iz ovog Priručnika. Može također dodati kako je UNICEF-ov i stav škole da je bolje spriječiti nego liječiti, pa je program usmjeren na to da djecu i roditelje upozori na specifične mogućnosti uznemirivanja i zlostavljanja suvremenom e-tehnologijom na vrijeme, prije nego što se ono stvarno dogodi. Zatim bi bilo korisno da razrednica u kratkim crtama opiše od kojih se sve koraka sastoji novi program (educiranje učitelja od UNICEF-ova mentora, Priručnik, radionički rad s učenicima nižih i viših razreda, rad s roditeljima, lokalnom zajednicom) te kojim je ritmom i rasporedom ona odlučila raditi s učenicima i s njima - roditeljima. Zatim pozove roditelje na suradnju u smislu mogućnosti da se oni koji su vični e-komunikaciji uključe u školske radionice ili u smislu napisa u lokalnim novinama i emisija na lokalnom radiju/televiziji koje bi popratile školske aktivnosti i zastupale i promicale ideje prevencije ili u smislu povezivanja i umrežavanja s drugim organizacijama koje bi imale takav interes i misiju. Nakon što kratko sasluša prijedloge roditelja i odgovori na eventualna pitanja, prelazi na aktivnosti predviđene u ovoj radionici.

1. AKTIVNOST: Asocijacija na pojam internet

(10 minuta)

Razrednica napiše na veliki papir (ploču) izraz **internet** i zamoli roditelje da kažu koje im asocijacije pobuđuje taj izraz, prvo što im pada na pamet na spomen ovog izraza. Razrednica zapisuje sve asocijacije. Nakon što su sve asocijacije iscrpljene, odnosno kad se javi zasićenje i nema novih asocijacija, razrednica u razgovoru s grupom pokušava posložiti asocijacije prema nekom smislu. U ovom dijelu razrednica može povezati neke od asocijacija s ciljevima programa/ radionica.

2. AKTIVNOST: Prednosti i nedostaci interneta

Rad u malim skupinama
(35 minuta)

Razrednica upita roditelje znaju li za staru poslovicu o vatri koja kaže "Vatra je dobar sluga, a loš gospodar".

Još od pamtivijeka vatra dobro služi ljudima zato što nas može ogrijati, na njoj možemo pripremiti hranu, njome možemo osvjetliti mrak, obraniti se od napada. No ako nismo pažljivi, vatra se može rasplamsati i zapaliti sve što imamo, što nam je vrijedno i u svega nekoliko minuta izbrisati sve što smo dugo gradili.

Pokažite stav:
 “Mi znamo da se događaju problemi u virtualnom svijetu i znamo da je važno govoriti o tome!”.

Nakon toga razrednica može pitati roditelje znaju li još neki sličan primjer iz svakodnevnog života o stvarima koje nam dobro služe, a postaju problem kada “zagospodare” nama, odnosno kada se njima ne služimo na odgovarajući način. Već prema aktivnosti i kreativnosti roditelja, razrednica i sama može ponuditi nekoliko primjera i navesti roditelje da zajedno pronađu prednosti (stvari zbog kojih je taj predmet “dobar sluga”) i nedostatke (stvari zbog kojih je taj predmet “loš gospodar”). Kao primjer mogu se navesti: nož, televizor, kalkulator, mobitel.

Prilikom ove aktivnosti moguće se **koristiti i usporedbom interneta s cestom i prometom.**

Svi znamo da su djeca u prometu posebno ranjiva skupina. Malena su i ne poznaju dobro prometna pravila, često su zaigrana i nepažljiva te su zbog toga izloženi nezgodama. Stoga roditelji kod kuće, kao i učitelji u školi, ulažu puno pažnje kako bi djecu naučili kako se sigurno kretati u prometu, prvo na onome putu od kuće do škole, a zatim i šire na drugim, većim prometnicama. Jedan od načina kako zaštititi dijete u prometu jest da uvijek idete s njim, u najboljem slučaju da ga držite za ruku i štitite. No, i sami znamo da to nije moguće, prije ili kasnije dijete će se morati samo kretati u prometu. Uostalom, ukoliko ga stalno držimo za ruku, dijete nikada neće osjećati samostalnost i povjerenje u sebe da se može samo nositi s prometom. Zato ga samo isprva moramo držati za ruku, a zatim ga naučiti kako da samo sigurno hoda po cestama, onim prometnim, ali i onim životnim. I uporaba interneta jedna je od takvih životnih cesta. Ni tu ne moramo dijete “voditi za ruku” kako bismo se uvjerali u njegovu sigurnost, već ga moramo naučiti kako da se pravilno koristi tehnologijom, na svoje i tuđe zadovoljstvo i korist. Kao i promet, i internet može za djecu biti opasan, ali ako ga se pravilno koristi, te opasnosti svode se na minimum.

Zatim se roditeljima kaže kako je i internet (moderne tehnologije) jedna od takvih stvari koje, ako je ne koristimo pravilno, mogu nam biti na štetu.

Nakon toga roditelji se podijele u tri manje skupine.

- Prva skupina ima zadatak prisjetiti se i raspraviti o svim **prednostima** interneta.
- Druga skupina raspravlja o mogućim **opasnostima** na internetu s kojima se djeca mogu susresti.
- Treća skupina raspravlja o svojim **brigama i strahovima** vezanim uz internet i suvremenu tehnologiju, koja su njihova razmišljanja i pitanja.

Napomena razredniku

Važno je potaknuti roditelje da iznesu što više ideja i stvari koje ih brinu, o kojima razmišljaju, koje ih zbunjuju. Nema točnih i netočnih odgovora i svaka ideja i misao koju iznesu važna je za raspravu i dijeljenje iskustva.

Zamolite roditelje da svoja razmišljanja, pitanja i ideje zapišu na papir te odrede predstavnika koji će prenijeti razmišljanja i zaključke male skupine. Za raspravu i rad u maloj skupini predviđeno je 10 minuta, a nakon toga slijedi izlaganje i rasprava u velikoj.

Smjernice i nadopune razredniku

U nastavku teksta navedeni su odgovori i najčešće reakcije odraslih, za koje se nadamo da mogu pomoći razrednici u pripremi i moderiranju diskusije.

Pomoć voditeljima: Što odrasli najčešće kažu...**Prednosti interneta**

- brz, moderan, šaren
- anonimnost, lako dostupan, bezuvjetan
- bez granica, bez odgovornosti, (naizgled) bez posljedica
- oslobađa strah i stres
- poveznica istih interesnih skupina (Facebook), socijalizacija
- razmjena iskustva (o ljubavi, prijateljstvu)
- zadovoljava lažni socijalni život
- slobodniji u izražavanju sebe
- mogućnost lakšeg komuniciranja zbog anonimnosti
- obilje podataka na jednome mjestu, dostupnost i brz pristup informacijama
- dinamičan, multimedijalan
- praćenje trendova, biti "in"
- štedi vrijeme (e-trgovina, plaćanje računa, turističke ponude)
- jednostavnost uporabe, lako dostupan
- sloboda izbora bez ograničenja, smanjenje nadzora odraslih
- zabava, natjecanje, druženje (igrice, muzika)
- edukativan, obogaćuje i olakšava učenje
- dopisno školovanje i učenje
- mogućnost rada od kuće, potiče kreativnost
- nema pravopisne / gramatičke kontrole
- dostupnost sadržaja o kojima mladi ne mogu pitati roditelje
- tajnovit, zabranjen
- ne zahtijeva intelektualni i fizički napor

Potencijalne opasnosti i loše strane interneta

- zlouporaba anonimnosti
- dostupnost neprimjerenih sadržaja (npr. pornografija, nasilje...)
- poticanje mržnje, neprijateljstva
- upitna točnost informacija i pouzdanost izvora
- nekad nejasna granica između stvarnog i virtualnog svijeta, gubitak stvarnog konteksta s ljudima i prijateljima
- gotovi modeli lošeg ponašanja
- širenje i zlouporaba osobnih informacija
- ukida se potreba za odlaskom u knjižnice i korištenjem knjiga
- širenje virusa je lako prenosivo (novčani gubitak)
- smanjen osjećaj odgovornosti (neprimjereni sadržaji)
- neupućenost roditelja oko interneta, a ponekad nemaju vremena pratiti što rade njihova djeca
- razvija se ovisnost o internetu (zdravstveni status je upitan, nedostatak tjelesne aktivnosti)
- trgovanje ljudima, *online* krađe
- razvijanje socijalnih vještina je upitno
- poznanstva preko interneta mogu dovesti do pedofilije
- gubljenje vremena
- kopiranje podataka (ne čitaju, ne istražuju)
- kupnja / kladionice
- e-kupnja - djeca mogu trošiti bez roditeljske kontrole
- opasnosti (anonimnost) u dopisivanju
- letci / *pop-up* - kada te zapamte (bio si jednom tamo)
- Facebook - napadanje / prisilni kontakt
- negativni elementi instalirani u igricama

SVAKA PREDNOST JE UJEDNO I NEDOSTATAK
Strahovi i brige, prepreke

- slaba kontrola radi neznanja ili nedostatka vremena roditelja
 - kako cenzurirati neki sadržaj, je li bolje zabraniti ili pustiti
 - teško je predvidjeti moguće posljedice ponašanja (npr. zbog manipulacije podacima ili objavljivanja neistina)
 - nedostatak znanja o modernoj tehnologiji
 - teškoće određivanja granica *online* i *offline* svijeta
 - strah od smanjenja sposobnosti verbalnog izražavanja
 - strah od zlouporabe podataka
 - strah od mogućnosti upoznavanja "sumnjivih" prijatelja
 - strah od ovisnosti o internetu / igricama
 - otuđenost, zatvorenost (izoliranost)
 - povezanost asocijalnog / nasilnog ponašanja: sjedenje na internetu
 - površno prijateljstvo (pogrešan subjektivni osjećaj)
 - tjelesni razvoj i zdravlje (vid, sjedenje...)
 - sve je predosadno u odnosu na internet (adrenalin)
 - sve informacije bez filtra i komentara (upitnih vrijednosti)
 - gazi nas tehnologija... ne znamo, a hoćemo ih zaštititi - bespomoćnost
 - pravila oko mobitela / interneta
-

Pitanja za poticanje daljnje rasprave među roditeljima i iznošenja vlastitih iskustava:

- Imaju li računalo kod kuće? Imaju li računalo s pristupom internetu kod kuće?
- Na koji je način internet prisutan u vašoj kući?
- Tko se sve koristi računalom i internetom u vašoj kući?
- Razgovarate li s djecom o tome na koji se način oni koriste internetom i za što?
- Ima li nekih pravila i ograničenja u korištenju računala i interneta? Tko ih postavlja?

Napomena razrednici: Poželjno je podijeliti papiriće roditeljima na koje mogu napisati neka pitanja i stvari koje bi željeli doznati o internetu te ih uzeti na kraju radionice, kako bi mogli pripremiti odgovore na postavljena pitanja i dileme do idućeg susreta. Ako razrednici sami ne znaju odgovoriti na postavljena pitanja, mogu potražiti pomoć učitelja informatike i koordinatora.

3. AKTIVNOST: Predavanje o internetu

(15 minuta)

Razrednica (a ukoliko se ona ne osjeća kompetentnom, onda učiteljica informatike ili neka druga učiteljica) drži kratko predavanje kojemu je cilj roditeljima predstaviti što je to internet, kako funkcionira... Kroz predavanje je važno naglasiti i one aspekte koji su djeci zanimljivi, približiti im radi čega je internet njima važan i koristan.

Napomena: Predavanje uz PowerPoint prezentaciju je jednako i za učitelje i za roditelje.

Pitanja i komentari roditelja

Zahvala za sudjelovanje i poziv na promišljanje o sadržajima koje su čuli i naučili na današnjoj radionici.

2. radionica za roditelje: Pretraživanje (surfanje) internetom

 Ovo nije informatički tečaj i nije cilj naučiti roditelje kako se služiti internetom. Nama je najvažniji cilj “otvoriti prozor” u internetski svijet i potaknuti roditelje na promišljanje, osvješćivanje i dijeljenje iskustva kako bi bili veća podrška djeci i osjećali se kompetentnije u svojoj ulozi roditelja.

Cilj:

- Približiti roditeljima virtualni svijet, upoznati ih s pojmovima vezanim uz internet.
- Pružiti roditeljima mogućnost da i sami surfaju i pretražuju internetom.

Trajanje radionice: 60 minuta

Potreban materijal: papiri, ploča ili pripremljen plakat, računalo s pristupom internetu za svakog polaznika (moguće i dva polaznika na jedno računalo), LCD projektor za projiciranje prateće PowerPoint prezentacije

Napomena razrednici: U provedbi radionice sudjeluje razrednica i učiteljica informatike (ili neka druga učiteljica, stručna suradnica, roditelj ili učenik vičan informatici). Predlažemo da se radionica provede u kabinetu za informatiku. Također, poželjno je osigurati roditeljima rad na računalu tako da uz podršku razrednice ili učiteljice informatike sami pokušaju istražiti neke usluge i mogućnosti interneta. Jedan je od ciljeva ove radionice pružiti im mogućnost da sami iskuse internet.

Ako škola nije u mogućnosti osigurati i provesti radionicu na taj način, u materijalima je pripremljena PowerPoint prezentacija i predavanje u kojem roditelje vodimo kroz internet i različite usluge i mogućnosti koje nudi. U predavanju smo pokušali prikazati što bi roditelji vidjeli da sami sjede za računalom i pretražuju internetom.

Također, ovu radionicu moguće je obraditi na način da se upoznavanje s internetom provede kroz pripremljenu PowerPoint prezentaciju, a zatim škola zainteresiranim roditeljima ponudi dodatnu radionicu kroz koju će sami surfati internetom i iskušavati pojmove koje su učili u kratkom predavanju. Roditelji koji bolje poznaju internet i vještiji su u korištenju mogu biti uključeni kao podrška onima manje vještima.

Za svaku aktivnost predvidjeli smo i odredili vrijeme koje nam se činilo potrebnim za izvedbu, međutim koliko će se vremena potrošiti na određene aktivnosti, tehničke informacije i raspravu svakako ovisi i o predznanju i iskustvu roditelja s internetom. Također, mislimo da je važnije ostaviti dovoljno vremena, temeljito raspraviti i dati važnost svim promišljanjima i pitanjima roditelja, negoli zadržati predviđenu vremensku strukturu pod cijenu površno izvedene rasprave.

1. AKTIVNOST:

Uvod

(10 minuta)

Razrednica pozdravlja i obraća se roditeljima:

Počeli smo razgovarati o internetu i na prošloj smo radionici pojasnili što je internet, kako funkcionira, tko ga gradi i slično. Na današnjoj radionici otići ćemo još korak dalje u upoznavanju i razumijevanju interneta kao medija.

Pitanja za poticanje diskusije:

- Koje ste termine čuli, a vezani su uz internet i suvremene tehnologije?
- Kojim se terminima koristite vaša djeca kada govore o internetu?
- Koliko vi razumijete te termine? Od svih termina kojima se koriste djeca, što vas najviše zbunjuje?

Razrednica potiče roditelje da iznesu što više ideja i termina, osobito onih koje ne razumiju te sve zapisuje na ploču. Kao poticaj može navesti ove termine: *chat*, forum, preuzimanje (engl. *download*), pretraživanje (surfanje), elektronska pošta (*e-mail*), blog, Facebook, MySpace...

2. AKTIVNOST:

Osnove korištenja interneta

(35 minuta)

Središnji do radionice usmjeren je na iskustveno učenje koje vodi stručnjak iz područja informatike. Važno je osigurati da se znanje prenosi sažeto i jasno te da se roditeljima omogući dovoljno vremena da isprobaju sve što se podučava. U ovome dijelu roditeljima se pokazuju osnove korištenja interneta te im se pokazuje što je to forum, blog, *chat* odnosno pojmovi koji su spomenuti u uvodnome dijelu, bilo iskustveno ili ih vodimo kroz unaprijed pripremljenu PowerPoint prezentaciju.

Od svih pojmova koji su navedeni na prvim slajdovima rastumačiti i pokazati samo one koje su roditelji imenovali kao nerazumljive i/ili zbunjujuće.

3. AKTIVNOST:

Osvrt za kraj

(5 minuta)

Razrednica poziva roditelje da iznesu svoja razmišljanja i reakcije tijekom prezentacije i/ili iskustvenog rada, osvrte na temu te najavljuje iduću radionicu na temu sigurnosti djece na internetu. Ukoliko roditelji nisu imali mogućnost raditi sami na računalu i pretraživati internet, na ovome je mjestu dobro ponuditi vrijeme i mjesto za iskustveni dio za one roditelje koji to žele.

Zahvala za sudjelovanje i najava iduće radionice na temu sigurnog korištenja interneta.

3. radionica za roditelje: Sigurno korištenje interneta - što je važno znati?

■ ■ ■ Važnije je naučiti djecu kako sigurno “hodati” e-medijima nego ih stalno “voditi za ruku”.

Cilj:

- Podučiti roditelje savjetima i pravilima za sigurno korištenje interneta, usmjeriti ih na koji način pružiti djeci podršku u korištenju interneta kao medija za druženje i komunikaciju.
- Upoznati roditelje s mogućnostima tehničke podrške u pružanju zaštite djeci.
- Upoznati roditelje sa zakonskom regulativom i kazneno-pravnom odgovornosti korisnika interneta, kako odraslih, tako i djece i mladih.

Trajanje radionice: 60 minuta

Potreban materijal: papiri formata A3, *flip chart* papiri, markeri, flomasteri, letak sa savjetima za roditelje skinutima s *web* stranice kampanje Prekini lanac!, 2 PowerPoint prezentacije i računalo s LCD projektorom. Računala s pristupom internetu poželjna su, no ne i nužna. Svakako to uzeti u obzir prilikom pripreme radionice te prilagoditi aktivnosti i potrebne materijale za provedbu radionice

Napomena razredniku:

U provedbi radionice sudjeluje razrednik i učitelj informatike (ili neki drugi učitelj, stručni suradnik, roditelj ili učenik vičan informatici). Predlažemo da se radionica provede u kabinetu za informatiku. Poželjno je osigurati roditeljima rad na računalu te da uz podršku profesora sami pokušaju istražiti neke usluge i mogućnosti interneta. Jedan je od ciljeva ove radionice pružiti im mogućnost da sami iskuse internet.

Ukoliko škola nije u mogućnosti osigurati i provesti radionicu na taj način, u materijalima je pripremljena PowerPoint prezentacija i predavanje u kojem roditeljima prikazujemo mogućnosti tehničke podrške i opcije za praćenje stranica koje su djeca i mladi posjećivali na internetu. U predavanju smo pokušali prikazati što bi roditelji vidjeli da sami sjede za računalom i provode iste radnje.

Povratna informacija učitelja i razrednika koji su sudjelovali u pilot-primjeni kažu da je ova radionica vrlo zahtjevna, bogata informacijama i možda će biti potrebno nešto više vremena za njezinu izvedbu. Koliko će se vremena potrošiti na određene aktivnosti, tehničke informacije i raspravu, svakako ovisi i o predznanju i iskustvu roditelja o internetu. Također, mislimo da je važnije ostaviti dovoljno vremena, temeljito raspraviti i dati važnost svim promišljanjima i pitanjima roditelja negoli zadržati predviđenu

vremensku strukturu pod cijenu površno izvedene rasprave. Iako u samoj pripremi radionice nismo predvidjeli vrijeme za pauzu, napravite je ukoliko smatrate da je to potrebno ili sami roditelji traže.

1. AKTIVNOST: Podrška u osiguravanju i filtriranju sadržaja kojima su djeca izložena na internetu

Rad u malim skupinama

(25 minuta)

VRLO VAŽNA NAPOMENA RAZREDNIKU:

U razgovoru i tijekom cijele izvedbe radionice važno je ne koristiti se terminima kontrola i zabrana. Moguće je da će i roditelji tražiti savjete kako "kontrolirati" učenike i njihove aktivnosti na internetu i u tome je smislu važno ponavljati kako je njihova zadaća poučiti djecu sigurnom i nenasilnom korištenju interneta (što neće postići kontrolom i zabranama) i usmjeravati ih na takve načine razgovora o ovoj temi s djecom koji osiguravaju poučavanje i potiču promišljanje djece i učenje iz njihovih iskustava.

Cilj je ovoga programa **da djeca i mladi sami nauče kontrolirati sadržaje koje susreću na internetu**, a uloga je učitelja, roditelja i drugih odraslih pomoći im u tome i poučiti ih kako se lakše nositi s neugodnim iskustvima koja ih na tome putu snađu te kako mogu bolje prepoznati opasnosti.

Naime, stroga kontrola, ograničenja i zabrane imaju nekoliko loših strana i samo jednu dobru. Dobro je to što su djeca, dok nisu na internetu, zaštićena i dok ih kontroliramo, možemo neposredno uočiti neprimjerene sadržaje na ekranu računala.

Loše strane su:

1. Zabraniti djeci korištenje interneta štetno je jer je iznimno važno da ovladaju lakim i brzim korištenjem ove tehnologije bez koje nema suvremenog obrazovanja, informiranja pa ni socijalizacije.
2. Ako ih kontroliramo i zabranjujemo, umjesto da ih poučavamo kako se sigurno koristiti, nismo ih sačuvali od svih onih situacija kojima će ipak biti izloženi kada budu na internetu bez naše kontrole (u školi, dok su sami kod kuće, kod prijatelja, u internet-kafićima).
3. Oni odrasli koji zagovaraju pristup kontrole i zabrana zapravo djeci šalju poruku da je (internetski) svijet opasno mjesto i da se oni ne mogu nositi s njime, pa će takva djeca ponijeti i sliku svijeta koja ima samo svoju lošu stranu (naličje, zlouporabu) i sumnju u vlastite sposobnosti i snage, dakle smanjeno samopouzdanje.

Na početku aktivnosti razrednik podsjeti roditelje na priču o prometu i sigurnosti djece (opisana je u 1. radionici za roditelje). Ukoliko je potrebno, ponovno prepriča cijelu metaforu naglašavajući kako je jedna od svrha ovoga programa naučiti djecu da se sigurno koriste internetom i drugim modernim tehnologijama. Razrednik poziva roditelje da podijele svoja iskustva o tome na koji način oni razgovaraju s djecom o internetu, na koji su način podrška djeci na tome području...

Zatim razrednik podijeli roditeljima letak sa savjetima za roditelje te roditelji u malim grupama raspravljaju i komentiraju savjete i smjernice dane u letku. Usmjerava ih da pokušaju pojasniti radi čega je važno svako od navedenih pravila i na koji bi način to objasnili djeci i mladima. Koje im se od ovih pravila i savjeta čini da djeca dobro prihvaćaju? Kod kojih pravila pokazuju najveće protivljenje ili otpor?

Nakon toga vodi se rasprava o onim savjetima prema kojima djeca imaju otpor i onima oko kojih se roditelji u manjim grupama nisu složili.

Važno je reći roditeljima i jasno istaknuti tijekom rasprave da će djeca i mladi sigurno iskazivati otpor i navoditi protuargumente za neke od navedenih savjeta jer imaju drugačiju viziju interneta od nas odraslih i žele biti u svijetu gdje su izvan kontrole odraslih. Otpor će biti veći ako osjete da se učitelji i roditelji boje, da su nesigurni ili misle da im žele zabraniti internet.

Primjer iz roditeljske prakse (preuzet s bloga jednog oca): Otac je razgovarao sa svojom kćeri o mogućnosti da se netko lažno predstavi na nekome *chat*-u, udvara joj se opisujući sebe krivim podacima i šarmirajući je, a da ona to ne prepozna i uvali se u neku nevolju (kaže o sebi više nego što bi inače čovjeku kakav taj zbilja jest, pošalje svoje fotografije, oda neku tajnu i sl.). Kći je, naravno, negirala takvu mogućnost i nadmoćno uvjerala oca kako ona zna prepoznati lažljivce i kako su to priče za malu djecu. Otac je javno kapitulirao, ali kako je znao na kojim se *chat*-ovima ona kreće i kojim se nadimcima koristi, prišao joj je na jednom *chat*-u, lažno se predstavio i kako je znao puno o njoj, lako joj se svidio pišući kako voli istu glazbu, filmove, knjige kao i ona - jednom riječju - srodna duša. Nakon nekog vremena takva druženja otac pod nadimkom zanimljivog i prekrasnog dečka predložio je i susret uživo, na što je djevojka pristala drage volje (i s uzbuđenjem). Kad je došla na dogovoreno mjesto, ugledala je svog rođenog oca. Naravno da se naljutila i neko vrijeme nije razgovarala s njim, ALI dobro je shvatila poruku!

Bez obzira na vaša iskustva i stavove, važno je znati da će vaša djeca koristiti informatičku tehnologiju te da je teško, pa i štetno po njihov razvoj zabraniti im korištenje mobitela, računala i interneta.

 Kao što djecu učimo kako se nositi s opasnostima na ulici i u svojoj okolini, tako ih valja naučiti kako sigurno koristiti internet i mobitel.

Smjernice o tome kako se može razgovarati s djecom o nadgledanju njihovih aktivnosti i pravilima korištenja interneta i mobitela:

- Razgovarajte s djetetom i pokušajte razumjeti na koje načine i za koje se aktivnosti koristi internetom i mobitelom.
- Ograničite korištenje računala tijekom dana. Dobro je uvesti jasna pravila, primjerice nema računala prije škole, prije spavanja, tijekom obroka ili prije nego što je napravljena zadaća.
- Poučite dijete da ne prosljeđuje niti komentira sadržaje koji mogu nekoga povrijediti.
- Razgovarajte s djetetom o tome kada treba, a kada ne treba čuvati tajnu pred roditeljima, upozorite da s nepoznatim osobama (uključujući i one koje zna putem SMS poruka i interneta) nije dobro imati tajne. Također recite da, kad se osjeća neugodno ili zbunjeno zbog nečeg što je doživjelo, uvijek može razgovarati s Vama.
- Razgovarajte s djetetom o opasnostima interneta i poučite ga da ne ostavlja osobne podatke ni fotografije na internetu te da ne dogovara susrete s nepoznatim ljudima. Ako se dijete jako želi susresti s osobom koju je upoznalo preko interneta, naglasite da to mora biti na javnome mjestu i da nikako ne ide samo. Tražite da na prvi susret povede i vas ili nekoliko prijatelja i prijateljica ili neku drugu odraslu osobu kojoj vjeruje.
- Objasnite djeci i mladima opasnosti slanja vlastitih slika putem interneta, kao i pojam dječje pornografije. Nikad se ne zna što će druga osoba učiniti s fotografijama. Uz malo vještine i s osnovnim grafičkim programima moguće su razne fotomontaže. Objasnite im, da kad jednom pošalju (seksualiziranu) fotografiju, nad njom više nemaju kontrolu, ne znaju što se dalje događa s njom. Naglasite da ne smiju slati svoje fotografije bez dogovora s Vama.
- Umjesto same zabrane djeci i mladima da ne iznose osobne informacije, važno ih je i naučiti kako ograničiti pristup drugih tim informacijama.

2. AKTIVNOST: Upoznavanje mogućnosti tehničke podrške u povećanju sigurnosti na internetu

(25 minuta)

U ovome dijelu radionice roditelji će imati prilike naučiti osnovne postupke instaliranja, preuzimanja sadržaja, naredbe *ignore* i *block*, pronalaženje programa za filtriranje pristupa određenim internetskim stranicama. Ovaj dio radionice vodi stručnjak iz informatike. U tu svrhu pripremljena je PowerPoint prezentacija.

Ako u izvedbi radionice roditelji koriste računala s pristupom internetu, nakon demonstracije stručne osobe može im se dati zadatak da preuzmu savjete za sigurno korištenje interneta sa stranice UNICEF-ove kampanje za sprečavanje elektroničkoga nasilja (www.prekinilanac.org).

Napomena razredniku:

Možemo očekivati različite reakcije roditelja tijekom i nakon ove prezentacije. Neki od njih reći će da već koriste određene zaštitne pakete, dok će neki imati osjećaj panike i brige kako će sve te tehničke stvari naučiti. Na ovome je mjestu važno istaknuti da nam tehničke mogućnosti mogu biti korisne i pomoći nam u stvaranju sigurnijeg virtualnog svijeta, no da nikako ne mogu u potpunosti zaštititi korisnike od mogućih opasnosti i rizika. Upravo zbog toga je vrlo važno da mi odrasli (ponajprije roditelji i učitelji) **RAZGOVARAMO** s djecom o stvarima s kojima se susreću dok su na internetu, kako se tad osjećaju, što čine u određenim situacijama i kako se mogu još bolje štititi i sigurnije hodati virtualnim svijetom.

3. AKTIVNOST: Upoznavanje s kaznenim okvirom i pojmom elektroničkoga nasilja

(10 minuta)

Razrednik održi predavanje s ciljem informiranja roditelja o zakonskoj regulativi i kaznenoj odgovornosti odraslih, ali i djece i mladih. Može iskoristiti pripremljenu PowerPoint prezentaciju.

Razrednica kaže: "Ponekad nasilje i zlostavljanje 'pod okriljem anonimnosti' koju pruža internet ili mobitel sadržava i obilježja kaznenog ili prekršajnog djela. Kada poruke putem mobitela i interneta sadržavaju prijetnje nasiljem, ucjene, uhođenje, napastovanje, dječju pornografiju ili kada prethodni koraci ne daju rezultate, slučaj prijavite policiji."

ŠTO KAŽE KAZNENI ZAKON?

Pravo je svakog pojedinca da se poštuju njegova prava i ne obezvređuje njegovo dostojanstvo. Kažnjiva djela putem modernih tehnologija su: prijetnje, iznude, ucjene, uvrede, klevete, iznošenje osobnih ili obiteljskih prilika, dječja pornografija itd.

 Roditelji trebaju razgovarati sa svojom djecom o prednostima i manama korištenja računala, dogovoriti pravila njegovog korištenja i ponašanja na internetu i, kao najvažnije, definirati posljedice kršenja tih pravila.

- **Prijetnja** - često počinitelj prijeti drugom s namjerom da ga ustraši ili uznemiri. Poruke mogu sadržavati prijetnje tjelesnim ozljedama, oduzimanjem slobode ili uništavanjem društvenog položaja, a osoba koja primi takvu poruku uplašena je i uznemirena.
- **Iznuda i ucjena** - uključuju prijetnje s ciljem pribavljanja protupravne koristi, prijetnje da će se otkriti nešto što šteti osobnoj časti ili ugledu ili prisiljavanje osobe da učini nešto na vlastitu štetu.
- **Uvreda** - počinitelj uvrede njom izražava obezvređivanje druge osobe ili nepoštovanje njegova dostojanstva. Uvreda je negativan vrijednosni sud o drugoj osobi, a dodatno na težini dobiva ako je izrečena npr. putem interneta, zbog čega je postala pristupačna većem broju ljudi. Upravo takvom može se smatrati npr. uvreda putem bloga.
- **Kleveta** - klevetu čini osoba koja o drugom iznese ili prenese nešto neistinito što može štetiti njegovoj časti i ugledu. Iznošenje ili prenošenje klevete čini se usmeno ili pismeno, a iznesena tvrdnja mora biti takva da izaziva prijezir okoline i umanjuje ugled osobe u sredini u kojoj živi. Kao i kod uvrede, riječ je o težem obliku kaznena djela ako je kleveta počinjena putem tiska, radija, televizije, interneta, pred više osoba i tako postala pristupačna većem broju ljudi.
- **Iznošenje osobnih ili obiteljskih prilika** - ovo kazneno djelo sastoji se od iznošenja ili prenošenja bilo kakvih sadržaja iz osobnog ili obiteljskog života neke osobe, koji mogu naškoditi njezinoj časti ili ugledu. Razlika između ovoga djela i klevete u tome je što se ovdje prelazi okvir pojedinca i ulazi u njegov obiteljski život. Činjenice koje se iznose mogu se odnositi na bilo koje područje obiteljskoga života, uz napomenu da ono što se iznosi može biti kako istinito, tako i neistinito.
- **Dječja pornografija** - distribucija ili prikazivanje materijala koji sadržava dječju pornografiju protuzakonito je i kažnjivo. Također je zakonom zabranjeno iskorištavanje djece ili maloljetnih osoba u svrhu stvaranja pornografskog materijala i upoznavanje djece s pornografijom.

KAZNENO-PРАВNA ODGOVORNOST DJECE I MLADIH

(prema Zakonu o sudovima za mladež)

Unatoč brojnim poteškoćama, obveza je policije utvrditi počinitelja kažnjivih djela te prikupiti dokaze za daljnji postupak. Ako se utvrdi počinitelj, realno je očekivati da to mogu biti punoljetne osobe, ali i djeca ili maloljetnici koji se u kaznenom postupku tretiraju na specifičan način.

Djeca su osobe mlađe od 14 godina i nisu kazneno odgovorna, što znači da se dijete ne može kazneno niti prekršajno goniti, ne može ga se tužiti niti kazniti. Međutim, postoje načini zaštite od kriminalne djelatnosti djece kroz mjere obiteljsko-pravne zaštite. To znači da ako se utvrdi da je dijete počinilo kažnjivu radnju, policija će o tome obavijestiti nadležan Centar za socijalnu skrb, koji će provesti postupak i eventualno izreći mjeru obiteljsko-pravne zaštite (npr. nadzor nad izvršenjem roditeljske skrbi). Centar za socijalnu skrb može upozoriti roditelje na propuste i pogreške u djetetovoj skrbi i odgoju, odrediti nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi kad su pogreške i propusti u skrbi djeteta učestali i kad je roditeljima potrebna posebna pomoć u odgoju djeteta. U slučaju ozbiljnih ili ponovljenih propusta mogu se izreći i ozbiljnije represivne mjere (oduzimanje roditelju prava da živi sa svojim djetetom i da ga odgaja, upućivanje djeteta u ustanovu za socijalnu skrb, lišenje roditeljske skrbi i sl.) (prema Obiteljskom zakonu).

Mlađi maloljetnici koji su navršili 14, a mlađi su od 16 godina, kazneno su odgovorni. Ako se utvrdi da su počinili kažnjivo djelo, mogu im se izreći odgojne mjere (npr. disciplinske mjere, mjere pojačane brige i nadzora ili zavodske mjere).

Starijim maloljetnicima koji su navršili 16, a mlađi su od 18 godina, uz odgojne mjere može se izreći i kazna maloljetničkog zatvora.

Postupak prema maloljetniku pokreće se na inicijativu Državnog odvjetništva, neovisno o vrsti i težini kaznenog djela te propisanoj kazni, a u pretkaznenome postupku informacije i dokaze o kaznenom djelu prikuplja policija.

Dakle, svatko tko se koristi mobitelom ili internetom; sudjeluje u *chat* sobama, forumima ili blogovima mora, uz poštovanje uvjeta koje je postavilo uredništvo, biti svjestan i osobne kaznene odgovornosti ako zlouporabljuje tuđe osobne podatke, vrijeđa ili kleveće drugoga, iznosi tuđe osobne ili obiteljske prilike ili stvara i distribuira neprimjeren pornografski materijal.

Kako prijaviti kazneno djelo?

Prijava se upućuje policijskoj upravi, odnosno policijskoj postaji. Nakon prijave, policija će provesti kriminalističku obradu te ako utvrdi postojanje relevantnih elemenata, poslat će izvješće Državnom odvjetništvu ili Centru za socijalnu skrb koje na temelju prikupljenih informacija pokreće daljnji postupak.

I na kraju pitanja i komentari roditelja te zahvala za sudjelovanje.